

POSTANOWIĆ SIĘ (42) *vb pf*

się (32), się (10).

Oba o oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie).

inf postanowić się (21). $\diamond$ *fut* 1 sg postanowię się (1). $\diamond$ 2 sg postanowisz się (1). $\diamond$ 3 sg postanowi się (7). $\diamond$ 3 pl postanowią się (1). $\diamond$ *praet* 3 sg m postanowił się (5). *f* postanowiła się (1). [*n* postanowiło się.] $\diamond$ 3 pl m pers postanowili się (2). $\diamond$ *imp* 2 sg postan(o)w się (1). $\diamond$ 3 sg niechaj się postanowi (1). $\diamond$ *part praet act* postanowiwszy się (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w. s.v. postanowić.

I. Znaczenia niezwiązane z kategorią strony (23) :

1. Osiągnąć właściwy, pożądany stan (11) : Ale iefli ogrodnik dobry [*tj. wychowawca*] nie przyştąpi/ [...] thedy/ iáko drzewo ogrodne w leśne fie obráca/ [...] ták y człowiek prędko zdziczeie/ y nigdy fie nie poştánowi *GórnDworz* D2.

W porównaniu [w nawiązaniu do znaczn. ‘stanąć, zatrzymać się’] (1): Ná którym [*Chrystusie*] iż I.M.X.K. przeştawác ćále [!] nie chce/ przetoż iáko *retro gradi planetae* nie mogąc się poştánowić/ tám y íám myśli łwe rozpułzczyć musi *CzechEp* 198.

Zwrot: »dobrze się postanowić« (1): gdyż té lékárftwá [...] do tąd máią być dawáné/ áż znáczna poprává przyydzie/ to iefł/ że łye chorobá wypędzi/ á náturá dobrze poştánowi. *Oczko* 27.

a. Wybrać sobie sposób życia, ustabilizować się życiowo; usamodzielnić się; capere alicuius vitae institutum, collocare se aliquo statu a. in aliqua vita, constituere vitam a. sibi aliquae vitae modum a. in aliquo statu, figere a. habere statum, ponere sibi finem vitae Cn (6) : A przeto [...] ma fie káždy poştánowić/ á ítan łobie łluffny wybrać *GliczKsiąż* O3v, I4v, O2; Ierzy Kxiążé á ítárşzy dziedzić Kxięłtwá tego/ Skoro się poştánowil według ítanu łwego. Wziáwşzy łobie w małżeńftwo [...] Woiewody kráiu Podlálşkiego. Corkę [...]. Tego z śwíátá niezczefna Láchefis porwálá *KołakCath* Bv.

[*postanowić się na czym: który by się na tymże rzemíeşle postanowić chciał, ten ma mieć list od urodzenia poczwięgo WilkPozn* III 1581 nr 77.

postanowić się przy czym: Wşzelaki towarzysz rzemíeşla naszego miechowniczego, ktory by się chciał postanowić przy cechu naszym w mieście Poznaniu, takowy koždy towarzysz [...] będzie powinien zupełny u jednego mistrza rzemíeşla naszego robić. WilkPozn III 1576 nr 71.]

Zwrot: »dobrze a statecznie się postanowić« (1): Bywa to w żyemyáńftwy [...] / że tákowi Synowyé máyąc tákýego oycá/ częłto im kriyomko konye s ítáyen wywodzą/ gdy inłşe z márnosći poutracáyą/ co włşyto zá tem pochodzi iż fie dobrze á ítáthecznye nye poştánowili *GliczKsiąż* O3v.

Szereg: »postanowić się i umiarkowác« (1): A ták gdy iuż pan młody przyydzie do lat łwych dołkonálşzych/ tho iefł/ do lat wieku şredniego/ nielza iedno iż fie iuż musi ítárác [...] iáko fie poştánowić y vmiárkowác *RejZwierc* 30v.

b. Uspokoić się (2) : ále młody pies/ nádziewam fie iż fie iefzcze poştánowi. *RejZwierc* 90.

Szereg: »uspokoić się a postanowić« (1): ále then pan łláchethny pan gniew długo wirzga iako podgorłki źrzebiecz/ á długo fie vłpokoić á poştánowić nie może. *RejZwierc* 80.

2. Zatrzymać się na dłuższy pobyt, zamieszkać, osiedlić się; considerare Mącz, Cn; mansionem figere Miech; ponere sedem Mącz; collocare a. figere sedem, constituere [aliquid] suum Cn [w tym: gdzie (7)]

(9) : A przyjechawłszy do Pannoniey gdy łie im tam wino y obkwitołć ziemie łpodobała tam łie połtanowili *MiechGlab* 53, *2; Alexander thedy połtanowił łie tãm z woyskiem łwym [*castrametatus est ibi*] *HistAl* H8v; Antequam aliquo loco consedero literas a me non expectabis, Nie nãdzieway łie ode mnie listów/ łliłz łie nã którym mieyłcu połtanowię. *Mqcz* 379b, 309c, 378d; [*WilkPozn* III 1571 nr 65].

cum inf (1): In solitudine considerare, Na pułzczy vłieść/ to yełt połtanowić łie miełzkãć. *Mqcz* 379b.

Przen (2) : A ty powłtań miły pãnie á niemiełzkay teź połtanow łie iuz nã miełcu łobie przebranem *RejPs* 199; ále człowiekowi/ Kiedy łie raz nã twarzy łimã połtanowi/ [...] gęłta Wiołnã minie/ Niźli z głowy przezięblęý ten łimny rok zginie. *KochFrag* 21.

3. Stanãć, pokazać się [przed kim] (1) :

Szereg: »okazać się a postanowić« (1): Dayże ábychmy łie zãwždy w niewinnołci łwoiey przed tobã okãzãć á połtanowić mogli *RejPos* 332v.

4. Umocnić się (1) : iefli zã namowã/ á rozumnemi wywody/ zãczãć łie/ y połtanowić w pãnie cnoty mãiã/ czy zã zwycãziem. *Górndworz* Hh3v.

5. Przygotować się (1) : áby ten co do tãkich wód iedzie/ myłł/ y łerce łwé/ co nabãrzięý vłkromił [...]: á iãko Brãłłãuolus mówi/ tãk łye niechay połtanowi/ iãko kiedyby do Sãkrãmentu/ á dãru wielkięgo Bożęgo przyłtãpić mãł *Oczko* 24.

6. [Ustać się:

Szereg: »postanowić się i utwierdzić«: Tedy ktorego z tych [*tj. narkaffy albo cytryny*] do fãły wpułć przed nãłanim winã/ tãkże w nim wviãzawłszy niechay až łie wino połtanowi y vtwierdzi. *SienHerb* 620b.]

II. W funkcji zwrotnej (2) :

1. Mianować samego siebie [cum inf „być” kim] (1) : Ani żaden z nãs Biłkupem łie być Biłkupow połtanowił/ ábo łtrãchem okrutnikow ku potrzebie połłufzeńłtwã thowãrzyłzow łwych przymułł *RejPosRozpr* c3v.

2. Zalałtwić swoje sprawy (1) : Facile res tuas collocabis, Snãdniuczko łie połtanowiłz. *Mqcz* 114a.

III. W funkcji wzajemnej: Dojść do ugody [z kim] (1) :

Szereg: »i rozsãdzić się i postanowić« (1): gdy będziefz żył poboźnie/ [...] á s kãżdym łie łam bez prãwã/ bez przymułłzenia/ [...] y rozłãdził y połtanowił. *RejZwierc* 35v.

IV. W funkcji strony biernej (16) :

1. Zostać przekazany do powszechnego przestrzegania (14) :

a. Zostać ustanowionym, uchwalonym (7) : Przecź od dawnych czãłow nic łie łłufznego v nãs połtanowić nie moźe. *RejZwierc* B3 [*idem*] 194, 194 marg, Bbb; *SkarJedn* 338; iź łię kãżda rzecz z tych piãci [*przykazań kołcielnych*]/ y mãdrze y przyłtoynie y pożytecznie bãrzo połtanowiłã. *LatHar* 121; *SkarKazSej* 693b.

b. Aktem prãwnym zostać powołany do istnienia, wprowadzony, utworzony; constitui Modrz, JanStat; sanciri Modrz (7) : tylko to, co się teraz postanowi, niechãj dłuźej nie trwa, jeno do drugiego sejmu. *Diar* 92, 67; A gdy łię ten porzãdek łpraw połtanowi/ niebędzie żadney ciźby áni miełzãniny

ná mieyfcu ładowem *ModrzBaz* 90v, 59, 121v; iż tu ná ten czas nie możemy wiedzieć położenia mieyfc łufznych/ przez które przeiazd y ztąd y z owąd mogłby sie pożytecznie y łufznie poftánowić *SarnStat* 1236, 193.

2. *Zostać doprowadzonym do dobrego stanu (2) :*

Zwrot: »w dobrej sprawie, słusznie się postanowić« (1:1); y gránicá w lepfzey łpráwie y wiadomości mogłaby sie poftánowić/ á nieprzyiaciel wtráfzony być *RejZwierc* 186, 30v.

3. [*Zostać uzgodnionym:* Posłał tedy Stároftá posły łwe do Szkánderbegá/ áby z nim wíztyko ftánowili/ [...] co gdy się poftánowiło/ nátychmiałt y Turcy wyłzli z miáftá *BarlBaz* 38 (*Linde s.v. postanowić*).]

Synonimy: **I.2.** osiedlić się, osieść, zamieszkać; **3.** okazać się, pokazać się, stanąć; **4.** umocnić się, utwierdzić się; **5.** przygotować się; **6.** ustać się; **II.1.** mianować się; **III.** pogodzić się, pojednać się, pomierzyć się, porównać się, rozsądzić się.

Formacje współrdzenne cf STANOWIĆ.

KW, ZCh, KO